

رابطه سواد اطلاعاتی با رشته تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد مرودشت

زهرا خواجه علی جهان تیغی^۱

فصلنامه مدیریت و چشم‌انداز آموزش

سال اول، شماره دوم، زمستان ۹۸

تاریخ دریافت: ۹۸/۵/۲۱

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۶

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و رشته تحصیلی انجام شد. روش پژوهش توصیفی همبستگی بود و جامعه آماری این مطالعه شامل دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت در چهار حوزه تحصیلی فنی و مهندسی، مدیریت و حسابداری، روان‌شناسی و علوم تربیتی و آموزش زبان انگلیسی به حجم ۶۵۰۰ نفر بودند. با استفاده از فرمول کوکران ۳۶۳ دانشجو با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه (۲۰۰۹) بود. یافته‌های این مطالعه نشان داد بین گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی و مدیریت و حسابداری اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/05$) و میانگین در گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی بالاتر از مدیریت و حسابداری بود. همچنین بین گروه فنی و مهندسی و مدیریت و حسابداری اختلاف معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0/05$) و میانگین در گروه فنی و مهندسی بالاتر از مدیریت و حسابداری بود. در مابقی حوزه‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد.

۱. دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی، عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور زاهدان، ایران

z.khajeali@gmail.com

پیشنهاد می‌شود جهت ارتقای سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان اقدام به برگزاری کارگاه‌هایی با هدف بالا بردن سواد رایانه‌ای و سواد کتابخانه‌ای دانشجویان و ترویج فرهنگ پژوهش محوری گردد.

کلیدواژه‌ها: دانشجویان، رشته تحصیلی، سواد اطلاعاتی.

مقدمه

هم‌زمان با پیشرفت فناوری و ظهور و گسترش اینترنت، شیوه‌های آموزشی نیز تغییر کرده است. مراکز آموزشی نوین، براساس آموزش مبتنی بر منابع و یادگیری مادام‌العمر^۱ در حال گسترش هستند. دانشجویان و دیگر کاربران به آموزش‌های سطح بالا نیاز دارند. اصطلاح سواد اطلاعاتی^۲ در پی افزایش اطلاعات، به‌خصوص منابع و اطلاعات الکترونیکی و نیازهای اطلاعاتی کاربران، پرکاربرد و زیانزد شده است (Esmacili, A., Rahimi, S., Moradi, M. 2019). واژه سواد اطلاعاتی نخستین بار از سوی زور کوفسکی^۳ (۱۹۷۴) مطرح شد. این عبارت برای توصیف افرادی است که فنون و مهارت‌های لازم را برای دستیابی به راه‌حل‌های اطلاعاتی برای مسائل خود آموخته‌اند، وی سواد اطلاعاتی را پدید آمده از گذار خدمات سنتی کتابخانه‌ای به شیوه ابتکاری تر تدارک اطلاعات توسط بخش خصوصی و خط‌مشی‌های لازم با آن می‌دانست (Qasmi, A. 2006). به این ترتیب آموزش سواد اطلاعاتی در دهه ۸۰ جایگزین سایر روش‌های آموزش استفاده‌کننده شد. سواد اطلاعاتی به معنای آماده‌سازی افراد برای خودآموزی مادام‌العمر در محیط جهانی و الکترونیک و فراتر از کتابخانه است که این امکان را به فرد می‌دهد تا به صورت انتقادی و مولد رفتار کند (Rader, H. 2019). سواد اطلاعاتی به توانایی فرد در شناسایی، مکان‌یابی و استفاده بهینه از اطلاعات گفته می‌شود (Kaleem, M. M., & Zaheer, A. 2019). از دیدگاه یونسکو، سواد اطلاعاتی به‌عنوان پایه و اساس برای اشخاص به‌منظور دستیابی آن‌ها به اهداف شخصی، اجتماعی،

---

1. lifelong learning
2. Information literacy
3. Zurkowski, P.

حرفه‌ای و تحصیلی بیان و توصیف شده است و مهارت‌های سواد اطلاعاتی برای همه افرادی که بخواهند یادگیری مادام‌العمر داشته و در جوامع دانشی حضور داشته باشند یک ضرورت به حساب می‌آید (UNESCO.2008). فرد باسواد اطلاعاتی باید قادر به تشخیص اطلاعات در زمانی که مورد نیاز است و توانایی یافتن، ارزیابی و استفاده مؤثر اطلاعات را داشته باشد (Jameson, J., & Walsh, M. E. 2017). سواد اطلاعاتی مجهز شدن به رفتاری مناسب برای کسب اطلاعات متناسب و کسب مهارت در تحلیل و نقد اطلاعات و گزینش و بهره‌گیری درست از اطلاعات در جهت ترکیب و تولید دانش، بینش یا نگرشی نو و کارآمد است. به زبان بسیار ساده باید گفت فردی را می‌توان باسواد اطلاعاتی خطاب کرد که در زمینه‌های زیر از توانمندی‌های لازم برخوردار است: تشخیص نوع اطلاعات مورد نیاز، تشخیص صحت و سقم اطلاعات، تشخیص منابع و مآخذ دسترسی به اطلاعات، تحلیل و نقد و بررسی اطلاعات به تناسب نیاز، ارزیابی به دست آمده از منابع متفاوت و مقایسه آن‌ها با یکدیگر، سازمان‌دهی اطلاعات گردآوری شده، طبقه‌بندی و چارچوب‌بندی آن‌ها؛ ترکیب اطلاعات جدید با آموخته‌های پیشین و تولید دانش نو؛ کسب نگرش جدید نسبت به موضوع مورد یادگیری و جنبه‌های متعدد کاربردی و استفاده از آن در محیط واقعی زندگی؛ احساس عمیق کسب تجربه‌ای مثبت در پیشبرد امور زندگی (Rais Dana, F.L. 2017). برخی از پژوهشگران حوزه سواد اطلاعاتی، آموزش سواد اطلاعاتی را به سال‌های پیش از دانشگاه گره می‌زنند. از دیدگاه آنان، در نظام آموزشی کشورهای پیشرفته برنامه‌های آموزش سواد اطلاعاتی از دوران ابتدایی آغاز می‌شود و در عین حال، افراد به محض وارد شدن به دانشگاه نیز تحت آموزش مهارت‌های سواد اطلاعاتی قرار می‌گیرند. بنابراین به نظر می‌رسد، در سال‌های اخیر، سواد اطلاعاتی موضوعی است که توجه رشته‌های مختلف دانشگاهی را به خود جلب کرده است (Marefat R., Mansourian Y., & Zerehsaz M., 2018).

از آنجا که به طور قطع هدف هر موسسه آموزش عالی تربیت فراگیرانی است که دارای قابلیت‌ها و توانایی‌هایی ذهنی و استدلال و تفکر انتقادی بوده و نیز این فراگیران قادر به

یادگیری مستقل بعد از فراغت از تحصیل برای تمام عمر می‌باشند، سواد اطلاعاتی کلید یادگیری مادام‌العمر است. سواد اطلاعاتی توان دانشجویان را در ارزشیابی، مدیریت و استفاده از اطلاعات افزایش می‌دهد. فناوری‌های اطلاعات نیز به فراگیر کمک می‌کند تا فارغ از محدودیت‌های زمانی و مکانی به یادگیری بپردازند (Ahmadi, M.2018). گازمان - سیمون و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیق خود روی دانشجویان کارشناسی دانشگاه‌های اسپانیایی نشان دادند که یک شکاف اساسی بین صلاحیت سواد اطلاعاتی و وضع سواد اطلاعاتی موجود وجود دارد که این سواد اطلاعاتی می‌تواند منجر به مشکلات در توسعه حرفه‌ای دانشجویان گردد. از آنجا که جستجوی اطلاعات از نیازهای مهم دانشجویان است (Guzmán-Simón, F., García-Jiménez, E., & López-Cobo, I.2017)، کوکلار و همکاران (۲۰۱۷) نشان دادند که این عامل ارتباط مهمی با سواد اطلاعاتی دانشجویان دارد (Çoklar, A. N., Yaman, N., D., & Yurdakul, I. K.2017). علاوه بر این، شاو و پورپور (۲۰۱۶) نیز نشان دادند علاوه بر ارتباط مثبت سواد اطلاعاتی با توسعه مهارت‌های جستجوی آنلاین، سواد اطلاعاتی ارتباط مثبتی نیز با عملکرد دانشجویان در دوره تحصیل دارد (Shao, X., & Purpur, G.2016). پژوهش‌ها پیرامون رابطه بین سواد اطلاعاتی و رشته تحصیلی نشان داد سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان حوزه آموزشی علوم انسانی با دانشجویان حوزه آموزشی علوم پایه در سواد اطلاعاتی با یکدیگر متفاوت است (Siamak, M., Davarpanah, M. 2009). صیفوری (۱۳۸۸) در مطالعه خود نشان داد بین رشته‌های مختلف تحصیلی جامعه مورد پژوهش از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی‌داری وجود دارد (Seifuri, V.2009). نتایج مطالعه نادری و همکاران (۲۰۱۳) نیز نشان داد بین میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده پرستاری با دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و دندانپزشکی تفاوت معنی‌دار وجود دارد (Naderi, M., shahrabadi, E., Rezaeian, M., Hadavi, M.2013). مطالعه تودار (۲۰۱۹) پیرامون جستجوی اطلاعات و استناددهی در بین گرایش‌های اعضای هیئت علمی نشان داد بیشترین سهم مربوط به پژوهشگران گرایش علوم پایه و کمترین میزان در صد استاد به گرایش‌های پزشکی،

علوم انسانی و فنی مهندسی اختصاص دارد (Toudar, S.2019). از سویی دیگر، پژوهش‌های (abbasi, E., najafloo,), (Niknam Vaziveh, M., Khosravi, F., Talebi, S.2014) و (P.2015) و (Zahed Babelan, A., Rajabi, S.2011) نشان داد بین میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های مختلف تفاوتی وجود ندارد. یو و همکاران (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با هدف بررسی میزان رشد سواد اطلاعاتی در درس تاریخ مدارس راهنمایی کشور مالزی نتیجه گرفتند سواد اطلاعاتی به درستی تعریف نشده است، جمع‌آوری و تلفیق اطلاعات تکالیف پروژه‌ها ماهیت سطحی دارند و راهنمایی ناکافی معلمان منجر به رشد کم سواد اطلاعاتی شده است (Yu, H., Abrizah, A., ERK, R., & Abdullah, S. N. M.2018). مطالعه سینگ و سینگ (۲۰۱۸) پیرامون سهم رشته‌های مختلف تحصیلی در نشر سواد اطلاعاتی دنیا نشان داد بیشترین سهم مربوط به رشته علوم اجتماعی و علوم کامپیوتر و پس از آن علوم انسانی و هنر، مهندسی و پزشکی هستند (Singh, P. K., & Singh, A. P.2018).

امروزه زندگی در جوامع اطلاعات مدار که تمامی ارکان آن بر مبنای اطلاعات و تبادل آن بنیان نهاده شده است و برخورداری از سواد اطلاعاتی برای تمامی شهروندان جوامع اطلاعاتی، مهم و حیاتی و کسب آن برای فعالان عرصه علم و پژوهش ضرورتی انکارناپذیر است. از آنجاکه داشتن سواد اطلاعاتی موجب ایجاد انگیزه و جرئت بیشتر در پرداختن به پژوهش و تولید علم می‌شود و عدم آشنایی با آن مانع بسیار جدی در تحقیقات به شمار می‌آید هموار نمودن مسیر کسب این نوع سواد برای دانشجویان و فعالان عرصه علم و آگاهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو در مطالعه حاضر این سؤال مطرح می‌شود که آیا بین سواد اطلاعاتی با رشته تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد واحد مرودشت رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری این مطالعه شامل دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت در چهار حوزه تحصیلی فنی و مهندسی،

مدیریت و حسابداری، روان‌شناسی و علوم تربیتی و آموزش زبان انگلیسی بود که تعداد آن‌ها ۶۵۰ نفر است. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود و برای تعیین حجم نمونه در این پژوهش از فرمول کوکران^۱ استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

n = حجم نمونه

N = حجم جمعیت آماری

Z = درصد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول

p = نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین

q = نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین که از تفاضل 1-P به دست می‌آید

d = درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب

معمولاً p و q ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود. مقدار Z معمولاً ۱/۹۶ است. d

می‌تواند ۰/۰۱ یا ۰/۰۵ باشد.

جدول ۱. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران

تعداد نمونه	حوزه تحصیلی
۸۴	مدیریت و حسابداری
۵۵	آموزش زبان انگلیسی
۱۱۲	فنی و مهندسی
۱۱۲	روان‌شناسی و علوم تربیتی
۳۶۳	تعداد نمونه (کل)

ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه سواد اطلاعاتی سیامک و داورپناه (۲۰۰۹) بود.

پرسشنامه سواد اطلاعاتی: این پرسشنامه توسط سیامک و داورپناه (۲۰۰۹) در قالب ۴۹ گویه ساخته شد. مؤلفه‌های پنج‌گانه این پرسشنامه عبارت‌اند از توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات (۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۱۸، ۲۴، ۴۵ و ۴۶)؛ توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات (۵، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷)؛ توانایی ارزیابی نقدانه اطلاعات (۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵ و ۲۶)؛ توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات (۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۴، ۴۴، ۴۷ و ۴۸) و توانایی درک موارد حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات (۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳ و ۴۹). برای نمره‌گذاری پرسشنامه، به هر پاسخ درست مربوط به سؤال‌های یک یا چندگزینه‌ای نمره ۱ داده می‌شود؛ بدین ترتیب که اگر پاسخگو به سؤال یک گزینه‌ای پاسخ درست دهد، نمره ۱ و اگر به سؤال چندگزینه‌ای مثلاً سؤالی که ۳ گزینه صحیح داشت، پاسخ صحیح دهد، نمره ۳ و در صورت عدم پاسخ‌دهی نمره‌ای به وی تعلق نمی‌گیرد. در تعیین پایایی این ابزار آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۳ به دست آمد که نشان می‌دهد پرسشنامه از پایایی بالایی برخوردار است (Siamak, M., Davarpanah, M. 2009). در مطالعه حاضر، پایایی این پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شد و برای مؤلفه توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات ۰/۹۰۷، توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات ۰/۹۴۶، توانایی ارزیابی نقدانه اطلاعات ۰/۹۶۵، توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات ۰/۹۳۹ و درک موارد حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات ۰/۸۹۹ به دست آمد.

یافته‌های تحقیق

جدول ۲ آماره آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و سطح معنی داری متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۲. شاخص توصیفی و آماره آزمون کولموگروف-اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	آماره آزمون	سطح معناداری
توانایی تعیین وسعت و ماهیت اطلاعات	۸۱/۴۷۷۳	۱۴/۹۱۵۱۶	۰/۱۷۷	۰/۰۶۱
توانایی دسترسی مؤثر به اطلاعات	۸۱/۲۶۰۳	۱۴/۸۵۷۱۰	۰/۱۲۷	۰/۰۹۸
توانایی ارزیابی نقادانه اطلاعات	۸۱/۳۴۶۵	۱۵/۸۵۸۲۵	۰/۱۳۴	۰/۰۹۵
توانایی کاربرد هدفمند اطلاعات	۸۲/۲۹۷۰	۱۳/۷۶۶۴۰	۰/۰۹۹	۰/۰۵۹
درک موارد حقوقی و اقتصادی کاربرد اطلاعات	۸۱/۸۹۵۳	۱۲/۵۹۷۴۷	۰/۰۷۹	۰/۰۶۹
سواد اطلاعاتی	۸۱/۶۵۵۳	۱۳/۴۰۸۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۷۴

با توجه به جدول ۱ و مقدار سطح معنی داری مؤلفه‌ها (بیش از ۰/۰۵) می‌توان نتیجه گرفت داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند.

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی سواد اطلاعاتی به تفکیک حوزه‌های تحصیلی

حوزه تحصیلی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد میانگین	کمترین مقدار	بیشترین مقدار
روانشناسی و علوم تربیتی	۱۱۲	۸۵/۰۳۹۳	۹/۱۷۹۲۰	۰/۸۶۷۳۵	۵۳/۵	۱۰۰
فنی و مهندسی	۱۱۲	۸۳/۶۹۹۵	۱۲/۷۵۸۹۶	۱/۳۹۲۱۲	۴۸/۷۹	۹۹/۵
آموزش زبان انگلیسی	۵۵	۸۰/۱۳۶۲	۱۵/۸۰۶۷۹	۲/۱۳۱۳۹	۴۳/۵۳	۹۹/۵
مدیریت و حسابداری	۸۴	۷۷/۴۸۴۲	۱۵/۰۱۱۷۹	۱/۴۱۸۴۸	۴۴/۲۷	۱۰۰
کل	۳۶۳	۸۱/۶۵۵۳	۱۳/۴۰۸۱۴	۰/۷۰۳۷۵	۴۳/۵۳	۱۰۰

با توجه به جدول ۲، بیشترین مقدار میانگین مربوط به حوزه تحصیلی روان‌شناسی و علوم تربیتی و برابر ۸۵/۰۳۹۳ و پایین‌ترین مقدار میانگین مربوط به حوزه تحصیلی مدیریت و حسابداری و برابر ۷۷/۴۸۴۲ است. بیشترین مقدار انحراف معیار مربوط به حوزه تحصیلی

آموزش زبان انگلیسی است که نشان می‌دهد بیشترین مقدار پراکندگی مربوط به این مؤلفه است.

جدول ۴. آنالیز واریانس فرضیه مبتنی بر سؤال پژوهش

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فیشر	سطح معناداری
رگرسیون	۳۷۰۹۰۸۸	۳	۱۲۳۶/۳۶۳	۷/۲۳۲	۰/۰۰۰۱
خطا	۶۱۳۷۰/۶۷۲	۳۵۹	۱۷۰/۹۴۹		
کل	۶۵۰۷۹/۷۶۰	۳۶۲			

در جدول ۴ آماره آزمون فیشر برابر با ۷/۲۳۲ و سطح معناداری برابر با ۰/۰۰۰۱ نمایان شده است. بنابراین فرض رابطه خطی بین متغیرهای سواد اطلاعاتی و رشته تحصیلی تأیید شده است.

جدول ۵. مقایسه چندگانه در مؤلفه سواد اطلاعاتی

حوزه تحصیلی به تفکیک	حوزه تحصیلی	اختلاف میانگین	خطای استاندارد	سطح معنی داری	کران پایین	کران بالا
روان‌شناسی و علوم تربیتی	فنی و مهندسی	۱/۳۳۹۷۶	۱/۸۸۷۱۸	۰/۸۹۳	-۳/۵۳۱۲	۶/۲۱۰۸
آموزش زبان انگلیسی	آموزش زبان انگلیسی	۴/۹۰۳۱۰	۲/۱۵۲۷۹	۰/۱۰۵	-۰/۶۵۳۵	۱۰/۴۵۹۷
مدیریت و حسابداری	مدیریت و حسابداری	۷/۵۵۵۰۹°	۱/۷۴۷۱۹	۰/۰۰۰	۳/۰۴۵۴	۱۲/۰۶۴۸
فنی و مهندسی	روان‌شناسی و علوم تربیتی	-۱/۳۳۹۷۶	۱/۸۸۷۱۸	۰/۸۹۳	-۶/۲۱۰۸	۳/۵۳۱۲
آموزش زبان انگلیسی	آموزش زبان انگلیسی	۳/۵۶۳۳۴	۲/۲۶۷۸۸	۰/۳۹۶	-۲/۲۹۰۳	۹/۴۱۷۰
مدیریت و حسابداری	مدیریت و حسابداری	۶/۲۱۵۳۳°	۱/۸۸۷۱۸	۰/۰۰۶	۱/۳۴۴۳	۱۱/۰۸۶۳
آموزش زبان انگلیسی	روان‌شناسی و علوم تربیتی	-۴/۹۰۳۱۰	۲/۱۵۲۷۹	۰/۱۰۵	-۱۰/۴۵۹۷	۰/۶۵۳۵

۲/۲۹۰۳	-۹/۴۱۷۰	۰/۳۹۶	۲/۲۶۷۸۸	-۳/۵۶۳۳۴	فنی و مهندسی	
۸/۲۰۸۶	-۲/۹۰۴۶	۰/۶۰۷	۲/۱۵۲۷۹	۲/۶۵۱۹۹	مدیریت و حسابداری	
-۳/۰۴۵۴	-۱۲/۰۶۴۸	۰/۰۰۰	۱/۷۴۷۱۹	-۷/۵۵۵۰۹*	روان‌شناسی و علوم تربیتی	مدیریت و حسابداری
-۱/۳۴۴۳	-۱۱/۰۸۶۳	۰/۰۰۶	۱/۸۸۷۱۸	-۶/۲۱۵۳۳*	فنی و مهندسی	
۲/۹۰۴۶	-۸/۲۰۸۶	۰/۶۰۷	۲/۱۵۲۷۹	-۲/۶۵۱۹۹	آموزش زبان انگلیسی	

با توجه به جدول ۵ و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ (۰/۰۰۰۱) بین گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی و مدیریت و حسابداری اختلاف معنی‌داری مشاهده شده است. همچنین با توجه به اینکه مقدار کران بالا و پایین هر دو مثبت است لذا میانگین در گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی بالاتر از مدیریت و حسابداری است. با توجه به جدول ۵ و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ (۰/۰۰۶) بین گروه فنی و مهندسی و مدیریت و حسابداری اختلاف معنی‌داری مشاهده شده است. همچنین با توجه به اینکه مقدار کران بالا و پایین هر دو مثبت است لذا میانگین در گروه فنی و مهندسی بالاتر از مدیریت و حسابداری است. در مابقی حوزه‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشده است. لذا می‌توان نتیجه گرفت سواد اطلاعاتی در دو گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی و مدیریت و حسابداری متفاوت است. همچنین این تفاوت در دو گروه فنی و مهندسی و مدیریت و حسابداری نیز مشاهده شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه بین سواد اطلاعاتی و رشته تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد مرودشت انجام شد. نتیجه این مطالعه نشان داد بین گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی و مدیریت و حسابداری در دانشجویان دانشگاه آزاد مرودشت از نظر سواد اطلاعاتی تفاوت وجود دارد و میانگین سواد اطلاعاتی در گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی بالاتر از گروه مدیریت و حسابداری است. همچنین بین گروه فنی و مهندسی و مدیریت و حسابداری در

دانشجویان دانشگاه آزاد مرودشت از نظر سواد اطلاعاتی تفاوت وجود دارد و میانگین سواد اطلاعاتی در گروه فنی و مهندسی بالاتر از گروه مدیریت و حسابداری است. این یافته همسو با مطالعه (Siamak, M., Davarpanah, M. 2009). بود مبنی بر اینکه سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان حوزه آموزشی علوم انسانی با دانشجویان حوزه آموزشی علوم پایه در سواد اطلاعاتی با یکدیگر متفاوت است. همچنین با نتایج مطالعه (Seifuri, V.2009) و (Naderi, M. et al. 2013) نیز همخوان است. صیفوری (۱۳۸۸) در مطالعه خود نشان دادند بین رشته‌های مختلف تحصیلی دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی دانشگاه رازی کرمانشاه از نظر سواد اطلاعاتی اختلاف معنی داری وجود دارد (Seifuri, V.2009). نتیجه مطالعه نادری و همکاران (۲۰۱۳) نیز نشان داد بین میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشکده پرستاری با دانشجویان دانشکده‌های پزشکی و دندانپزشکی تفاوت معنی دار وجود دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت وجود این تفاوت‌ها شاید مربوط به مجبور بودن بعضی از رشته‌ها به استفاده از منابع اطلاعاتی غیر از کتب درسی باشد، که این امر می‌تواند به روش تدریس اساتید یک رشته نیز بستگی داشته باشد. دانشجویانی که اساتیدشان تأکید بیشتری بر تحقیق داشته باشند بیشتر از سایر دانشجویان با جستجوی اطلاعات سروکار دارند (Naderi, M. et al. 2013). چنانکه مطالعه یو و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد راهنمایی و توجه ناکافی به سواد اطلاعاتی از سوی معلمان، منجر به رشد کم سواد اطلاعاتی در درس تاریخ مدارس راهنمایی کشور مالزی شده است (Yu, H. et al. 2018). این یافته همچنین با مطالعه سینگ و سینگ (۲۰۱۸) نیز همسو است که سهم رشته‌های مختلف تحصیلی در نشر سواد اطلاعاتی جهانی را متفاوت گزارش کردند (Singh, P. K., & Singh, A. P. 2018).

نتایج این مطالعه همچنین نشان داد بین گروه مدیریت حسابداری، روان‌شناسی و علوم تربیتی و فنی و مهندسی با آموزش زبان انگلیسی از نظر سواد اطلاعاتی تفاوت وجود ندارد. همچنین بین گروه فنی و مهندسی و روان‌شناسی و علوم تربیتی از نظر سواد اطلاعاتی تفاوت وجود ندارد. این یافته با مطالعه (Niknam Vaziveh, M. et al. 2014)، (abbasi, E.,)

اطلاعاتی دانشجویان رشته‌های مختلف تفاوتی وجود ندارد، همخوان است. نیکنام وظیفه و همکاران (۲۰۱۴) نتیجه گرفتند بین میزان سواد اطلاعاتی دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات دانشگاه تهران اختلاف معنی‌داری وجود ندارد (Niknam Vaziveh, M. et al. 2014). نتیجه مطالعه زاهد بابلان و رجیبی (۲۰۱۱) نیز نشان داد بین دانشجویان دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی، علوم پایه، کشاورزی و فنی مهندسی در استان‌های سواد اطلاعاتی تفاوت وجود ندارد. (Zahed Babelan, A., Rajabi, S. 2011) اما با مطالعه نادری و همکاران (۲۰۱۳) ناهمخوان است. در تبیین این عدم همسویی می‌توان گفت عدم معناداری تفاوت‌ها می‌تواند به دلایلی از جمله عدم به‌کارگیری ابزارهای واحد در مطالعات، تنوع مقاطع مختلف تحصیلی (مانند تحصیلات کارشناسی و تحصیلات تکمیلی)، تنوع و ناهمگونی در رشته‌های تحصیلی در دانشگاه‌های مختلف باشد (Naderi, M. et al. 2013)

بر مبنای نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود جهت ارتقای سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان اقدام به برگزاری کارگاه‌هایی با هدف بالا بردن سواد رایانه‌ای و سواد کتابخانه‌ای دانشجویان و ترویج فرهنگ پژوهش محوری گردد و امکانات کتابخانه‌ای و رایانه‌ای در دانشگاه افزایش یابد. همچنین لازم است در بازه‌های زمانی مختلف، وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان مقاطع و رشته‌های تحصیلی مورد سنجش قرار گیرد و از نتیجه بررسی، برای برنامه‌ریزی آموزش سواد اطلاعاتی بهره‌برداری شود.

Reference

- Ahmadi, M. (2018). Study of the Information literacy level in the Post Graduated Physical Education Student in South East Region. *Communication Management in Sport Media*, 5(4), 29-40. (In Persian).
- Abbasi, E., najafloo, P. (2015). Assessment of Information Literacy of Agricultural Postgraduate Students at Tarbiat Modares University, Iran. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 7(34), 89-103. doi: 10.22092/jaear.2016.106009. (In Persian).
- Çoklar, A. N., Yaman, N. D., & Yurdakul, I. K. (2017). Information literacy and digital nativity as determinants of online information search strategies. *Computers in Human Behavior*, 70, 1-9.
- Esmaeili, A., Rahimi, S., Moradi, M. (2019). The relationship between information literacy and the ability of library users to spot fake news based on the components of IFLA infographic. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 30(1), 7-26. doi: 10.30484/nastinfo.2019.2304. (In Persian).
- Guzmán-Simón, F., García-Jiménez, E., & López-Cobo, I. (2017). Undergraduate students' perspectives on digital competence and academic literacy in a Spanish University. *Computers in Human Behavior*, 74, 196-204.
- Jameson, J., & Walsh, M. E. (2017). Tools for evidence-based vascular nursing practice: Achieving information literacy for lifelong learning. *Journal of Vascular Nursing*, 35(4), 201-210.
- Kaleem, M. M., & Zaheer, A. (2019). Measurement of Online User Information Literacy Satisfaction: An Empirical Study. *Journal of Social Sciences & Humanities (1994-7046)*, 27(1).
- MarefatR., MansourianY., & ZerehsazM. (2018). Why Information Literacy Is Needed? A Qualitative Study about the VviewpointsS of Semnan University Psychology Students. *Library and Information Science Research (LISRJ)*, 8(1), 197-220. (In Persian).<https://doi.org/10.22067/riis.v0i0.63307>
- Naderi, M., shahrabadi, E., Rezaeian, M., Hadavi, M. (2013). Evaluation of the Information Literacy of the Students at Rafsanjan University

- of Medical Sciences in Year 2010. The Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences. 12(8):631-640. (In Persian).
- Niknam Vaziveh, M., Khosravi, F., Talebi, S. (2014). A comparison of Information Literacy of Library & Information Science, and Information Technology MS Students at Tehran University. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 25(1), 160-173. (In Persian).
- Qasmi, A. (2006). Check the status of graduate students information literacy and information literacy standards compliance, PhD thesis Librarian, Ferdowsi University of Mashhad. (In Persian).
- Rader, H. (2019). Bibliographic instruction or information literacy. *College & Research Libraries News*, 51(1), 18-20.
- Rais Dana, F.L. (1397). Information literacy and learning technology. The growth of educational technology. 33 (7). 8-6. (In Persian)
- Shao, X., & Purpur, G. (2016). Effects of information literacy skills on student writing and course performance. *The Journal of Academic Librarianship*, 42(6), 670-678.
- Siamak, M., Davarpanah, M. (2009). Construction and validation of basic and real information literacy questionnaire of undergraduate bachelor of sciences students. *Library and Information Sciences*, 12(1), 119-146. (In Persian).
- Singh, P. K., & Singh, A. P. (2018). Assessing Subject Areas of Worldwide Information Literacy Research and Practice: A Discipline Co-Occurrence Network Analysis Approach. *Library Philosophy and Practice*, 1-20.
- Seifuri, V. (2009). Investigating the status of information literacy of final year undergraduate students of Razi University of Kermanshah. *Shamseh: Electronic Journal of Libraries, Museums and Documentation Center of Astan Quds Razavi*, 1 (No. 3 October and November 2009), 1-19. (In Persian).
- Toudar, S. (2019). Citation Analysis of Published Scientific Production References by Faculty Members of Tonekabon Branch Islamic Azad University At ISI, ISC, and Scopus databases. *Management and Educational Perspective*, 1(1), 63-84. doi: 10.22034/jmep.2019.100584. (In Persian).

- UNESCO. (2008). Information for all program me. Retrieved from www. UNESCO.org.
- Yu, H., Abrizah, A., ERK, R., & Abdullah, S. N. M. (2018). Reinforcing information literacy development through a subject-focused resource-based project. *Journal of Librarianship and Information Science*, 50(4), 386-398.
- Zahed Babelan, A., Rajabi, S. (2011). Evaluation of Information Literacy in University Students. *Technology of Education*, 5(4), 309-317. (In Persian).

